

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня

магістра

(назва освітнього ступеня)

на тему: **Методика складання бухгалтерського балансу та аналіз його показників (на прикладі відділу освіти, культури, молоді та спорту вишнівецької селищної ради)**

Виконав: студент (ка) VI курсу, групи ПОмз-61
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

	<u>Жила М.С.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Керівник	<u>Кундеус О.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Нормоконтроль	<u>Митник У.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Завідувач кафедри	<u>Співак С.М.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)
Рецензент	<u>Дмитрів Д.В.</u>
(підпис)	(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....	7
1.1. Економічна сутність бухгалтерського балансу.....	7
1.2. Законодавчо-нормативна база формування балансу як форми фінансової звітності.....	14
1.3. Економічна характеристика відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради.....	20
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ У ВІДДІЛІ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ВИШНІВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ.....	24
2.1. Організаційні основи побудови балансу.....	24
2.2. Особливості формування балансу у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради.....	31
2.3. Автоматизація обліку для складання фінансової звітності.....	34
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ ВІДДІЛУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ВИШНІВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ.....	39
3.1. Аналіз показників динаміки та структури балансу.....	39
3.2. Коефіцієнтний аналіз показників балансу у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради.....	45
3.3. Аналіз основних економічних показників діяльності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради.....	54
РОЗДІЛ 4 ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НА ТЕРИТОРІЇ ВІДДІЛУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ВИШНІВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ.....	58
4.1. Охорона праці.....	58
4.2. Безпека у надзвичайних ситуаціях.....	59
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65
ДОДАТКИ.....	71

АНОТАЦІЯ

Жила М.С. Методика складання бухгалтерського балансу та аналіз його показників (на прикладі Відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради). – Рукопис

Спеціальність 071 – Облік і оподаткування – Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль, 2024.

Кваліфікаційна робота містить теоретичні аспекти обґрунтування економічної сутності бухгалтерського балансу. Розглянуто законодавчо-нормативну базу, яка регламентує правильність складання балансу в бюджетній установі. Вивчено особливості формування балансу, а також визначено завдання і роль обліку, контролю та аналізу при формуванні та використанні показників бухгалтерського обліку.

Досліджено економічну діяльність та вивчено особливості формування балансу Відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради як бюджетної організації. Висвітлено теоретичні положення щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та складання на їх основі практичних рекомендацій спрямованих на покращення процесу формування та контролю показників балансу. Наведено пропозиції щодо автоматизації обліку для складання фінансової звітності.

Здійснений автором аналіз показників динаміки та структури балансу показав, що показники фінансової стійкості відділу перебувають в межах нормативних значень. Усі розрахунки підтверджені фактичними даними досліджуваної установи.

Ключові слова: бухгалтерський баланс, бюджетна установа, облік, аналіз, показники балансу, статті балансу

ВСТУП

Бухгалтерський облік є невід'ємною складовою діяльності будь-якої організації, оскільки саме на його основі формуються фінансова, податкова, статистична та інші види звітності. Цей процес включає в себе виявлення, вимірювання, реєстрацію, накопичення, узагальнення, зберігання та передачу інформації про діяльність суб'єкта господарювання як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам для прийняття обґрунтованих рішень. Для керівника важливо вміти раціонально використовувати ресурси організації з метою максимізації прибутку, і в цьому контексті фінансова звітність відіграє ключову роль.

Фінансова звітність стала важливим елементом інфраструктури ринкової економіки та ефективним засобом комунікації. У світовій практиці існує правило, що укладання угод між контрагентами відбувається лише після ретельного аналізу їх фінансових звітів. Саме звітність є першим кроком у знайомстві з діяльністю організації, оскільки вона забезпечує основу для аналізу фінансового стану. Важливість звітності також проявляється в її ролі як засобу оперативного управління.

Обліковий процес у кожній організації завершується складанням звітності на основі агрегованих бухгалтерських даних. Важливим аспектом цього процесу є активне реформування бухгалтерського обліку в державному секторі, яке спрямоване на інтеграцію з міжнародними стандартами фінансової звітності. Розвиток теорії та практики бухгалтерського обліку, бюджетного обліку та дотримання норм національного законодавства створює нові пріоритети для системи обліку та управління в бюджетних установах.

Проте більшість встановлених стандартів фінансової звітності та обліку потребують професійного судження для їх застосування. Це стосується багатьох аспектів організації облікового процесу, який формує інформацію для складання фінансової звітності, зокрема балансу. Без професійного судження

неможливо ухвалити рішення щодо визнання активів, їх оцінки чи класифікації в обліку. Таким чином, тема професійного судження в бухгалтерському обліку є надзвичайно актуальною на сьогоднішній день.

Процесу дослідження сутності балансу приділяли багато уваги такі науковці, як Свірко С.В., Левицька С.О., Артюх О. В., Кучерявенко М.П., Лондаренко О.О., Бабін І.І., Джога Р.Т., Атамас П.Й., Дмитренко Е.С., Воронова Л.К. та інші. Незважаючи на створення значної кількості теоретичних і практичних положень щодо обліку в бюджетних установах, проблеми визначення сутності багатьох об'єктів балансу залишається не визначеними в повній мірі.

Метою даного дослідження являється висвітлення теоретичних положень щодо вдосконалення методики складання бухгалтерського балансу та аналізу показників фінансової звітності.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено наступні завдання:

- розкрити економічну сутність бухгалтерського балансу;
- розглянути законодавчо-нормативну базу формування балансу як форми фінансової звітності;
- дослідити економічну діяльність відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради;
- вивчити особливості формування балансу у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради
- розглянути автоматизацію обліку для складання фінансової звітності;
- провести аналіз показників динаміки та структури балансу;
- здійснити коефіцієнтний аналіз показників балансу у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради.
- розглянути питання охорони праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях

Об'єктом дослідження є методика складання балансу та аналіз його показників.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів складання балансу та аналіз його показників у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти України, наукові публікації та монографічні видання вітчизняних і закордонних вчених, збірники наукових праць, статті у фахових наукових виданнях, Інтернет-ресурси, практичні дані базової установи.

Наукова новизна одержаних результатів:

- 1) запропоновано вдосконалену методику складання балансу та основних його статей, що глибше відображає сутність балансу та мету його формування;
- 2) дано пропозиції щодо вдосконалення законодавчої бази з метою формування окремих статей балансу, яка діє в нинішній час;
- 3) удосконалено методику аналізу показників балансу з метою більш детальної оцінки фінансового стану організації.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що результати наукових досліджень з питань деталізації окремих статей бухгалтерського балансу мають практичне значення і можуть бути використані в бюджетних установах. Результати дослідження можна використовувати при формуванні бухгалтерського балансу та аналітичних аспектів у роботі відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради, що сприяє підвищенню її діяльності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

1.1. Економічна сутність бухгалтерського балансу

Фінансова звітність є комплексом бухгалтерських даних, що надає інформацію про майно, капітал та зобов'язання організації, а також результати її господарської діяльності за певний звітний період. Важливою складовою цієї звітності є бухгалтерський баланс, який відображає фінансовий стан компанії на конкретну дату. Саме цей баланс стає ключовим джерелом інформації для багатьох учасників ділових відносин. Власники підприємства та зацікавлені особи використовують його для аналізу фінансового становища та динаміки зміни капіталу, оцінюючи ліквідність, платоспроможність, фінансову стабільність, ділову активність організації та потенціал нарощування власного капіталу.

Основні вимоги до фінансової звітності включають достовірність, своєчасність, сумісність, доступність і економічність. Недотримання цих умов може призвести до визнання бухгалтерської звітності неправильною. Фінансова звітність складається з кількох ключових документів: звіту про фінансовий стан, звіту про фінансові результати, звіту про зміни власного капіталу, звіту про рух грошових коштів та приміток. Ці звіти надають важливу інформацію про фінансовий стан підприємства, його прибутковість, рух коштів та зміни в капіталі за відповідний період.

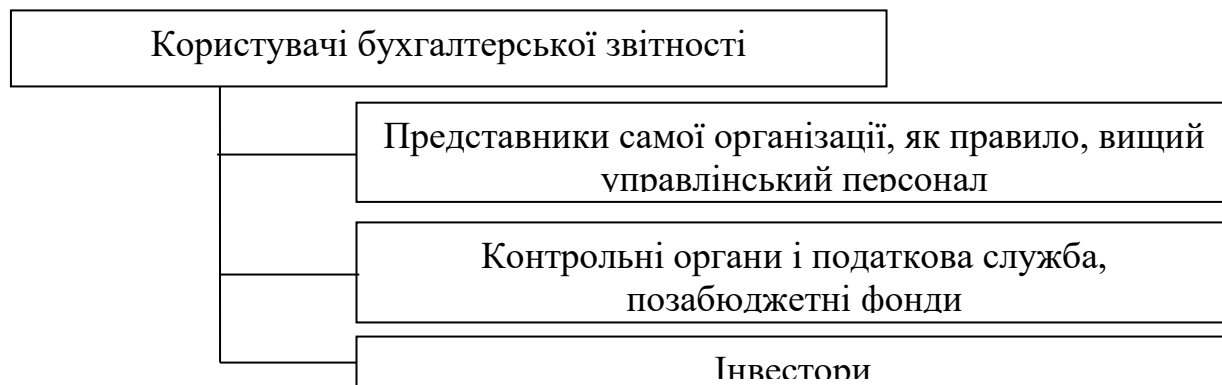
Процес складання фінансової звітності передбачає підрахунок, групування та спеціальну обробку даних поточного бухгалтерського обліку. На цьому етапі дані консолідуються та узагальнюються для подальшої подачі інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємства. Аналіз і обробка реєстрів бухгалтерського обліку, а також їх групування є важливими

етапами цього процесу, оскільки інформація систематизується відповідно до стандартів і вимог законодавства.

Отже, бухгалтерська звітність є завершальним етапом облікового процесу, який ґрунтується на даних аналітичного та синтетичного обліку установи. Своєчасна та правильно складена звітність є критично важливою, адже вона відображає стан бюджетної установи і слугує основою для прийняття управлінських рішень.

Згідно з національним положенням бухгалтерського обліку в державному секторі № 101 "Подання фінансової звітності" від 24 грудня 2010 року № 1629, фінансова звітність включає інформацію про фінансовий стан та результати діяльності суб'єкта державного сектору за відповідний звітний період. Це важливий стандарт, який регулює підготовку та подання фінансової звітності в державному секторі. Забезпечення достовірності та своєчасності фінансової звітності є ключовим для забезпечення відкритості та прозорості державного сектору, а також для прийняття обґрунтованих управлінських рішень [6].

Користувачами фінансової звітності є фізичні і юридичні особи, які використовують отриману інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та інші аспекти організації для різних цілей. Крім цього користувачами є інвестори, кредитори, управлінці, регулятори, податкові органи, аналітики, аудитори та інші зацікавлені сторони (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Групи користувачів бухгалтерської звітності

У будь-якому випадку, фінансова звітність надає важливу інформацію для оцінки фінансової стійкості, прибутковості, кредитоспроможності та операційної ефективності організації. Тому метою щодо формування

фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів суб'єкта державного сектору та бюджету[51, с. 243].

Фінансова звітність має бути підготовлена відповідно до встановлених стандартів та вимог, щоб забезпечити найвищий рівень достовірності та об'єктивності наданої інформації (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Інформаційні потреби основних користувачів фінансових звітів

Користувачі звітності	Інформаційні потреби
Інвестор	Оцінка якості управління
Керівництво	Регулювання діяльності підприємства
Органи державного управління	Формування макроекономічних показників

Цільова фінансова звітність у державному секторі має спрямованість на задоволення інформаційних потреб користувачів.

Готуючи фінансову звітність, необхідно дотримуватися таких якісних характеристик:

– зрозумілість є ключовим аспектом, оскільки вона повинна бути доступною та легкою для сприйняття користувачами, які мають певний рівень знань у сфері ділового та економічного життя, а також у бухгалтерському обліку. Це забезпечить ефективну комунікацію та допоможе у подальшому розумінні більш складних концепцій. [26, с. 98].

– доречність є ще однією важливою характеристикою фінансової звітності, оскільки вона демонструє, як фінансова інформація може впливати на економічні рішення користувачів. Ця характеристика підкреслює здатність звітності оцінювати не лише минулі та теперішні події, але й прогнозувати майбутні результати діяльності. Завдяки цьому користувачі можуть вчасно виявляти та виправляти помилки в господарській діяльності, що, безсумнівно, сприяє більш ефективному управлінню ресурсами. Таким чином, доречність

фінансової звітності є основою для прийняття обґрунтованих рішень у бізнесі. [58, с. 20].

– надійність та достовірність фінансової звітності є дуже важливими. Надійність у тому полягає, що інформація, яка міститься в звітності, не містить суттєвих помилок або неточностей. Достовірність забезпечується відсутністю помилок чи перекручень, які можуть вплинути на рішення користувачів фінансової звітності.

– нейтральність є ще однією важливою якісною характеристикою фінансової звітності. Це означає, що інформація, яка подається у фінансових звітах, повинна бути об'єктивною та безпристрасною, не має бути спрямованою на здійснення впливу на рішення користувачів звітності з метою досягнення певного результату.

– суттєвість інформації в фінансовій звітності є критично важливою для користувачів звітності при ухваленні рішень. Суттєвість вказує на рівень точності та важливості інформації, яка має бути включена до фінансової звітності. Це означає, що суттєва інформація має бути представлена докладно та чітко [42, с. 18].

– фінансова звітність є важливим інструментом для оцінки фінансового стану підприємства, і її повнота має вирішальне значення. Вона повинна включати не лише ключові фінансові документи, такі як баланс, звіт про фінансові результати, звіт про власний капітал та звіт про рух грошових коштів, але й примітки, які надають детальну інформацію про облікову політику установи. Ці примітки містять важливі аспекти, що допомагають користувачам зрозуміти фінансові показники більш глибоко і всебічно, що дозволяє створити більш повну картину про фінансовий стан та результати діяльності організації. Таким чином, забезпечення повноти інформації у фінансових звітах є критично важливим для прийняття обґрунтованих рішень.

– принцип зіставності у фінансовому обліку підкреслює важливість порівняння фінансової інформації не лише в межах одного підприємства за різні звітні періоди, але й між різними підприємствами. Це порівняння сприяє

більш ефективній оцінці тенденцій і змін, а також дозволяє здійснювати аналіз власної діяльності в контексті галузевих стандартів. Таким чином, дотримання цього принципу є ключовим для розуміння фінансових показників і прийняття зважених управлінських рішень. У зв'язку з цим, важливо також враховувати повноту фінансової звітності, яка забезпечує необхідний обсяг інформації для такого аналізу.

Бюджетні організації та установи складають і подають значно більшу кількість форм звітності, ніж комерційні підприємства, що зумовлено специфікою їх фінансування, діяльності та контролю, які перебувають під впливом держави. Оскільки бюджетні установи отримують фінансування з державного або місцевого бюджету, їх діяльність безпосередньо пов'язана з використанням публічних коштів. Це створює необхідність забезпечення прозорості та підзвітності у витратах, що, в свою чергу, вимагає детальної звітності. Для держави надзвичайно важливо оцінювати ефективність використання бюджетних ресурсів розпорядниками коштів. Багато з цих установ реалізують різноманітні програми та проекти, фінансовані з державного бюджету, що зобов'язує їх подавати специфічні звіти про виконання цих програм, результати діяльності та досягнуті показники. Ця вимога підкреслює важливість систематичного моніторингу та аналізу результатів для забезпечення належного управління публічними ресурсами.

Звітність можна класифікувати за різними ознаками, що дозволяє краще організувати і систематизувати фінансову інформацію. Основні категорії, за якими класифікується звітність відображено на рис. 1.2.

Держказначейство відіграє ключову роль у зборі, обробці та контролі фінансової інформації державних установ. Воно забезпечує формування звітності з урахуванням вимог законодавства і стандартизації облікової діяльності.

На останній день звітного періоду складається баланс підприємства (форма №1), який є основним звітом, що відображає фінансовий стан на цю

дату. У балансі активи класифікуються за ліквідністю, а зобов'язання – за термінами погашення [33, с. 120].

Рис. 1.2. Класифікація звітності бюджетних установ

Сутність бухгалтерського обліку полягає в необхідності відображення всіх господарських операцій, що стосуються як коштів, так і джерел їх формування. Це досягається шляхом використання методу подвійного запису, який ґрунтується на принципі: якщо в одному місці відбувається збільшення, то в іншому – відповідне зменшення. Для зручності можна уявити двосторонню таблицю, де ліва сторона призначена для обліку коштів, а права – для обліку джерел цих коштів. Цей підхід забезпечує чіткість і прозорість у фінансових операціях, що є важливим аспектом для подальшого аналізу та управління фінансами.

У цю таблицю можна внести всі господарські операції, якщо їх кількість невелика. Проте в сучасних організаціях таких операцій налічується сотні, тисячі, а іноді й десятки тисяч. Тому таблиці балансу використовуються не для запису первинних документів, а лише для узагальнення даних бухгалтерського обліку та представлення результатів господарської діяльності в зведеному вигляді. Таким чином, бухгалтерський баланс виступає як зведений документ, що підсумовує фінансові результати діяльності підприємства.

У сучасному розумінні бухгалтерський баланс є модель фінансового стану підприємства. Фінансове становище організації визначається наявними у

її розпорядженні ресурсами, структурою джерел цих ресурсів, ліквідністю та платоспроможністю організації, а також її здатністю адаптуватися до змін у середовищі функціонування [54, с. 16].

З юридичної точки зору, яка була закладена в основу побудови бухгалтерського балансу до набрання чинності Законом, активи балансу представляють собою власне майно підприємства, призначене для покриття зобов'язань перед кредиторами та власниками, що відображаються в пасиві. Важливою характеристикою активів є їх ліквідність, яка визначає здатність підприємства швидко перетворити свої активи на грошові кошти. Пасив балансу, у свою чергу, відображає джерела фінансування підприємства та юридичні відносини між ним і контрагентами, які виникають у процесі залучення цих коштів. Зобов'язання, зафіксовані в пасиві, ранжуються за обов'язковістю та пріоритетністю їх задоволення, надаючи різні права особам, перед якими вони виникли у зв'язку із залученням фінансування. Головною характеристикою пасиву є терміновість погашення зобов'язань. Таким чином, юридична концепція бухгалтерського балансу розкриває його як «порівняння складових частин майна, що належать приватному господарству, на боці активу, та розподіл на чужий капітал і власний капітал на стороні пасиву», що підкреслює важливість обох складових у фінансовій звітності підприємства. [55, с. 113].

Згідно з економічною концепцією, основною метою бухгалтерського балансу є оцінка інвестиційної привабливості підприємства. У цьому контексті користувачів більше цікавить не лише обсяг зобов'язань та прав конкретної компанії, а й її майновий потенціал, а також фінансова структура капіталу. Важливим показником активів є їх здатність генерувати економічні вигоди. З іншого боку, пасив балансу відображає джерела фінансування підприємства, що можна розглядати як основні канали отримання економічних вигід. Цей аспект підкреслює важливість аналізу як активів, так і пасивів для повного розуміння фінансового стану фірми. [57, с. 27].

Сутність бухгалтерського балансу полягає в його призначенні, яке можна розглядати з двох аспектів: по-перше, баланс є невід'ємною частиною методу бухгалтерського обліку, а по-друге, він виконує функцію періодичної та річної звітності. Це робить баланс надзвичайно важливим для управління організацією, оскільки він надає різноманітну інформацію, яка допомагає визначити та оцінити фінансовий стан підприємства. Аналізуючи дані балансу, можна порівнювати їх з показниками попередніх періодів, що дозволяє отримати уявлення про платоспроможність, ліквідність та обсяги залученого капіталу. Завдяки цій інформації стає можливим виявлення недоліків у діяльності підприємства, розуміння причин, що до них призвели, а також розробка заходів для їх усунення і запобігання виникненню в майбутньому. Цей аналіз, в свою чергу, відкриває нові можливості для вдосконалення управлінських рішень та стратегій розвитку організації.

1.2. Законодавчо-нормативна база формування балансу як форми фінансової звітності

В Україні для забезпечення єдиних правил складання фінансової звітності та ведення бухгалтерського обліку державою здійснюється процес регулювання, що охоплює розробку законодавства, нормативних актів та стандартів. Це регулювання спрямоване на досягнення прозорості, достовірності та зрозумілості фінансової інформації, яка відображається у звітності підприємств і організацій. Складання та подання зовнішньої звітності бюджетних установ регулюється рядом законодавчих і нормативних документів, що визначають методологічні засади формування інформації у фінансових звітах.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює фінансову діяльність бюджетних установ, є Бюджетний кодекс України, що окреслює основи бюджетного процесу, принципи побудови та виконання бюджету, а

також правила подання і затвердження звітності. У свою чергу, Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" встановлює основні принципи, правила та вимоги щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Крім того, в Україні розроблені національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, які детально регламентують ведення обліку різних видів активів, зобов'язань, доходів і витрат, і є обов'язковими для всіх підприємств та організацій.

Також існує тенденція до переходу на Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) для підприємств, які публічно звітують, що дозволяє забезпечити узгодженість фінансової звітності українських компаній зі світовими економічними нормами. Контроль за дотриманням стандартів бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності здійснюють державні органи, такі як Державна служба статистики України та Державна аудиторська служба, які проводять перевірки та аудит для забезпечення відповідності законодавству. Завершують цей процес міністерські накази та інструкції Міністерства фінансів України, що уточнюють специфіку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності для бюджетних установ. Таким чином, система регулювання фінансової звітності в Україні є комплексною і багатогранною, що забезпечує належний рівень фінансової прозорості та відповідальності.

Регулювання фінансової звітності та бухгалтерського обліку в Україні є складним і багатогранним процесом, що має на меті забезпечити стабільність, прозорість і узгодженість фінансової інформації. Бюджетні установи зобов'язані подавати звітність, яка включає звіти про виконання бюджету, фінансовий стан та рух грошових коштів. При цьому форма та зміст цих звітів регламентуються нормативними документами, такими як накази про порядок складання та подання звітності. Крім того, процес регулювання постійно вдосконалюється: вносяться зміни до існуючих законів і стандартів, враховуються нові тенденції в економіці, а також розробляються нові підходи

до обліку і звітності. Це важливо не лише для національної економіки, але й для міжнародних інвесторів, які співпрацюють із українськими підприємствами.

Основні принципи складання та формування фінансової звітності викладено в порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України за № 44 від 24 січня 2012 р. [11], змінах до Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затверджених наказом Міністерства фінансів України № 340 від 2 березня. 2018 р. [7] та Національного положення стандарту бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності", затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 1629 від 24 грудня 2010 р. [6].

У табл. 1.2. представлено законодавчо-нормативну базу фінансової звітності бюджетної установи

Таблиця 1.2

**Законодавчо-нормативна база балансу як фінансової звітності
бюджетної установи**

Назва законодавчо-нормативних документів	Сфера застосування
Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні"	Він визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Дія Закону поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарювання, які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність відповідно до Закону.
Наказ Міністерства фінансів України від № 1629 від 24 грудня 2010 р. "Про затвердження Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності"	Визначає мету, структуру та принципи складання фінансової звітності, а також вимоги до визнання та розкриття її елементів. Положення (стандарти) застосовуються до фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім бюджетних установ)
Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Порядку	Допомагає визначити процедури підготовки консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги

заповнення форм фінансової звітності в державному секторі та Змін до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" № 307 від 28 лютого 2017 р.	до розкриття інформації при підготовці консолідованої фінансової звітності.
Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів" № 44 від 24 січня 2012 р.	Визначає порядок складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів
Наказ Міністерства фінансів України «Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі» № 1219 від 29 грудня 2015 р.	Він являє собою перелік схем реєстрації та групування рахунків і фактів фінансово-господарської діяльності в бухгалтерському обліку (кореспонденція рахунків) і визначає завдання та порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення інформації методом подвійного запису
Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі" № 1203 від 31 грудня 2013 р.	Це перелік рахунків і схем для реєстрації та групування фактів про фінансово-господарську діяльність органів державної влади (кореспонденція рахунків)

Фінансову звітність складають згідно з 4 стандартами (табл. 1.3). Для одних установ достатньо одного стандарту, для інших – кількох. Це залежить від того, чи має установа у своєму підпорядкуванні інші установи чи структурні підрозділи, які від неї територіально відокремлені. Їх ще називають звітні сегменти.

Таблиця 1.3

Стандарти, за якими складають фінансову звітність

Стандарти бухгалтерського обліку бюджетних установ (НП(С)БОДС)		Що регулює
№	Назва	
101	«Подання фінансової звітності»	Структура та форма фінансової звітності Правила складання фінансової звітності Принципи визнання та розкриття елементів фінансової звітності
102	«Консолідована фінансова звітність»	Правила складання консолідованої фінансової звітності установою Принципи розкриття інформації для складання консолідованої фінансової звітності установою Інші стандарти бухгалтерського обліку 2022 року, які не стосуються цього

		питання
103	«Фінансова звітність за сегментами»	Принципи звітності щодо активів, зобов'язань, витрат, доходів і результатів діяльності звітних сегментів Правила розкриття такої інформації у фінансовій звітності
105	«Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»	Положення про гіперінфляційні коригування фінансової звітності, включаючи консолідовану фінансову звітність Принципи розкриття узгоджувальної інформації у примітках до фінансової звітності

Структура звіту та рівень деталізації його показників залежать від періоду, за який він готується. Наприклад, місячні звіти, хоча й менш деталізовані, ніж квартальні або річні, все ж містять важливу інформацію. Вони забезпечують необхідні дані для поточного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю бюджетної установи. Оскільки фінансова звітність бюджетних установ повинна відображати виконання бюджету, показники звітів розроблені з урахуванням цієї мети. Це підкреслює важливість кожного з видів звітності в загальному процесі фінансового управління.

Терміни подання фінансової звітності до органів (управління, відділення) Державної казначейської служби України встановлюються ними і визначаються у межах термінів, установлених Постановою Кабінету Міністрів України № 419 від 28 лютого. 2000 р. «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» та наказом Міністерства фінансів України № 44 від 24 січня 2012 р. «Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів», Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» [11].

Порядок визнання та оцінки статей звітності визначені окремими національними положеннями стандартами бухгалтерського обліку в державному секторі.

Перелік форм фінансової звітності бюджетних установ наведено в табл.

1.4.

Таблиця 1.4

Форми фінансової звітності в державному секторі економіки

№ з.п.	Форми фінансової звітності	Нормативний документ	Склад звітності		
			Річна	Квартальна	Місячна
1	Баланс (Форма № 1-дс)	НП(с)БОДС 101	+	+	+
2	Звіт про фінансові результати (Форма № 2-дс)	НП(с)БОДС 101	+	+	+
3	Звіт про рух грошових коштів (Форма № 3-дс)	НП(с)БОДС 101	+	+	+
4	Звіт про власний капітал (Форма № 4-дс)	НП(с)БОДС 101	+	+	+
5	Консолідований баланс (Форма № 1-кдс)	НП(с)БОДС 102	+		
6	Консолідований звіт про фінансові результати (Форма № 2-кдс)	НП(с)БОДС 102	+		
7	Консолідований звіт про рух грошових коштів (Форма № 3-кдс)	НП(с)БОДС 102	+		
8	Консолідований звіт про власний капітал (Форма № 4-кдс)	НП(с)БОДС 102	+		
9	Додаток до приміток до річної фінансової звітності "Інформація за сегментами"	НП(с)БОДС 103	+		

Елементи фінансової звітності додатково розкриваються у таких формах, затверджених наказом Міністерства фінансів України "Про затвердження Порядку складання фінансової, бюджетної та іншої звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів":

- "Звіт про рух необоротних активів" (форма № 5);
- "Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування" (форма № 6);
- "Звіт про недостачі та крадіжки грошових коштів і матеріальних цінностей" (форма № 15);
- довідка про дебіторську та кредиторську заборгованість за операціями, які не відображаються у формі № 7д, № 7м "Звіт про заборгованість за бюджетними коштами";
- довідка про матеріальні цінності, які передані на відповідальне зберігання.

Порядок складання місячних звітів охоплює центральні органи виконавчої влади, головних розпорядників бюджетних коштів, а також установи та організації, що отримують фінансування з державного або місцевих

бюджетів. Важливо, щоб фінансова та бюджетна звітність була достовірною і не містила помилок чи неточностей, які можуть вплинути на рішення користувачів звітності. З цією метою всі установи зобов'язані провести інвентаризацію своїх активів і зобов'язань перед складанням річної звітності. Дані статей балансу на кінець звітного року повинні ґрунтуватися на результатах ретельно проведеної інвентаризації активів, зобов'язань та розрахунків, порядок якої регламентується наказом Міністерства фінансів України "Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань № 879 від 2 вересня 2014 р." Це підкреслює важливість дотримання встановлених процедур для забезпечення точності фінансової звітності [12].

Відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності виділяють п'ять елементів фінансової звітності: активи; зобов'язання; власний капітал; доходи; витрати [40, с. 37].

У фінансовій звітності відображаються всі елементи, які відповідають критерію визнання. Основний критерій визнання полягає в тому, що стаття може бути включена у фінансову звітність лише за умови виконання двох важливих умов: по-перше, має існувати ймовірність того, що підприємство отримає економічні вигоди в майбутньому, пов'язані з цією статтею; по-друге, її вартість повинна бути достовірно визначена. Важливо зазначити, що Національні стандарти встановлюють єдину форму звітності для всіх установ та організацій, що забезпечує узгодженість і прозорість у фінансовій звітності. Це, у свою чергу, сприяє кращому розумінню фінансового стану підприємств та організацій.

1.3. Економічна характеристика відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Організаційно-правові форми місцевого самоврядування є важливими елементами, які забезпечують ефективне виконання завдань і функцій, покладених на суб'єкти місцевого самоврядування. В Україні такими суб'єктами

виступають територіальні громади та органи місцевого самоврядування, що діють від їх імені. Територіальні громади, як основна одиниця місцевого самоврядування, складаються з жителів певної території і мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення. Серед основних функцій місцевого самоврядування можна виділити організацію соціально-економічного розвитку громади, управління комунальною власністю, забезпечення прав і свобод громадян на місцевому рівні, а також організацію життєдіяльності населення та розвиток інфраструктури.

Регулювання організаційно-правових форм місцевого самоврядування базується на Конституції України та відповідних законах, зокрема Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні", які визначають порядок утворення, організації діяльності та функції органів місцевого самоврядування, а також їхні права і обов'язки. Важливим аспектом є фінансова автономія місцевого самоврядування, що надає право формувати місцевий бюджет та управляти фінансами.

Одним із прикладів реалізації цих принципів є Відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради, який був створений на строк повноважень селищної ради Збаразького району Тернопільської області. Діяльність цього відділу регламентується положенням, затвердженим рішенням сесії, а також регламентом діяльності селищної ради. Для досягнення ефективного бухгалтерського обліку в установі враховано раціональність чисельності працівників та чіткий розподіл службових обов'язків. Це не лише підвищує ефективність фінансового управління, але й загальну продуктивність роботи установи. Чітке визначення обов'язків серед працівників бухгалтерії, таких як головний бухгалтер і бухгалтери, дозволяє уникнути дублювання функцій і забезпечити контроль за виконанням завдань, що є важливим для належного функціонування системи місцевого самоврядування.

Штатний розпис відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради передбачає наявність в установі бухгалтерії та його наступний склад, як відображено на рис. 1.3

**Рис. 1.3. Склад бухгалтерії відділу освіти, культури, молоді та спорту
Вишнівецької селищної ради**

Організація бухгалтерського обліку в установі, яка враховує раціональну чисельність працівників та чіткий розподіл обов'язків, є запорукою ефективного фінансового управління. Такий підхід забезпечує точність і своєчасність обліку фінансових операцій, а також сприяє загальному покращенню роботи відділу. Це, у свою чергу, позитивно впливає на виконання завдань установи в цілому. Важливо зазначити, що бюджетні організації та установи складають і подають значно більшу кількість форм звітності, ніж комерційні підприємства. Це зумовлено особливостями їх фінансування, діяльності та контролю, які залежать від держави. Саму звітність можна класифікувати за різними ознаками, що дозволяє краще організувати і систематизувати фінансову інформацію.

Бухгалтерський баланс, як модель фінансового стану підприємства, відображає наявні у розпорядженні ресурси, структуру джерел цих ресурсів,

ліквідність та платоспроможність організації, а також її здатність адаптуватися до змін у середовищі функціонування. Складання та подання зовнішньої звітності бюджетних установ в Україні регулюється рядом законодавчих та нормативних документів, які визначають методологічні засади формування інформації у фінансових звітах. Таким чином, правильна організація обліку і звітності є критично важливою для забезпечення прозорості та ефективності діяльності бюджетних установ.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ У ВІДДІЛІ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ВИШНІВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

2.1. Організаційні основи побудови балансу

Сутність та структура бухгалтерського балансу представляють собою двосторонню таблицю, де активи відображені зліва, а пасиви — справа. У розділі активів можна знайти як необоротні, так і оборотні активи, тоді як пасиви складаються з капіталу та зобов'язань організації. Кожен окремий показник, тобто рядок активу та пасиву, називається статтею бухгалтерського балансу. Важливою умовою для коректного формування балансової звітності є дотримання рівності підсумків активу та пасиву.

Структура активів і зобов'язань бухгалтерського балансу поділяється залежно від терміну обігу на короткострокові та довгострокові. Короткострокові активи та зобов'язання характеризуються терміном звернення, який не перевищує одного року після звітної дати, тоді як довгострокові мають термін погашення, що перевищує один рік. У фінансовій звітності цей документ має повну назву "Звіт про фінансовий стан", що відповідає сучасному найменуванню згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності.

При виникненні питань щодо бухгалтерського балансу важливо звернути увагу на кілька нормативних документів. По-перше, це закон про бухгалтерський облік, який визначає основні терміни та строки надання фінансової звітності. По-друге, національне положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" встановлює загальні вимоги та формат балансу. Нарешті, методичні рекомендації, затверджені наказом Міністерства фінансів України №433 від 28 березня 2013 року, детально описують дані, які потрібно вносити до кожного рядка звіту. Ці

документи формують основи для правильного ведення бухгалтерського обліку і складання звітності в установах [7].

Форма балансу має свої особливості, які відкривають певні можливості для підприємств. По-перше, при складанні балансу можна додавати додаткові статті, якщо інформація про них є значущою і їх оцінка може бути достовірно визначена. Якщо ці дані важливі для користувачів фінансової звітності та можуть вплинути на їх рішення, підприємство має право включити такі статті до існуючої форми балансу. Важливість цієї інформації визначається професійним судженням бухгалтера або аудитора, що формує звітність. З іншого боку, якщо інформація щодо певних статей відсутня (за винятком випадків, коли вона була відображена у попередньому звітному періоді), ці статті можна не включати до балансу, що узгоджується з розділом II Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку (НП(С)БО) 1.

Баланс підприємства обов'язково складається на кінець останнього дня звітного періоду відповідно до частини 1 статті 13 Закону про бухгалтерський облік. У формі № 1-дс, яка слугує звітом про фінансовий стан, відображаються активи, зобов'язання та власний капітал суб'єкта державного сектору або бюджету як на початок року, так і на кінець звітного періоду. Цей звіт формується на основі актуальних даних бухгалтерського обліку, які були перевірені та звірені. При цьому звітні дані статей балансу на початок звітного періоду повинні відповідати даним відповідних статей балансу на кінець попереднього звітного періоду, за винятком випадків реорганізації, що відбулася на початку року, коли необхідно враховувати дані, пов'язані з цією реорганізацією. Крім того, пояснювальна записка має містити інформацію про назву установи та її адресу, короткий опис основної діяльності, назву органу управління, якому підпорядкована установа, а також середню чисельність працівників. Ця інформація є важливою для повного розуміння фінансового стану установи та її діяльності.

Установи формують єдиний "Баланс", який відображає результати всіх проведених господарських операцій за коштами загального та спеціального

фондів, а також за всіма виконуваними програмами чи функціями. Важливо, щоб звітні дані були достовірними, об'єктивними та реальними. Форма № 1-дс "Баланс" містить підсумкові узагальнені показники, що формуються на основі бухгалтерських документів станом на початок і кінець бюджетного періоду. Суми статей балансу, такі як вартість активів установи, кошти на рахунках у казначействі, заборгованості установи, а також дані про рух фінансування з бюджету і використання коштів спеціального фонду, повинні відповідати інформації, зазначеній у книзі "Журнал-головна". Ці дані підлягають інвентаризації відповідно до Порядку інвентаризації активів та зобов'язань, затвердженого наказом Міністерства фінансів України № 879 від 4 вересня 2014 року. Це забезпечує точність та надійність фінансової звітності установ, що є критично важливим для їхньої діяльності [12].

Форма № 1-дс "Баланс" розроблена та затверджена Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 "Подання фінансової звітності" та складається з Активу та Пасиву, що включають розділи як наведено в табл. 2.1 [6].

Таблиця 2.1

Розділи, які включаються до форми № 1-дс «Баланс»

Актив		Пасив	
Номер	Назва розділу	Номер	Назва розділу
I	Нефінансові активи	I	Власний капітал та фінансовий результат
II	Фінансові активи	II	Зобов'язання
III	Витрати майбутніх періодів	III	Забезпечення
		IV	Доходи майбутніх періодів
Баланс		Баланс	

Нефінансові активи відображають вартість матеріальних і нематеріальних активів установи, які призначені для використання протягом більше ніж одного року. Основні засоби складаються з матеріальних активів, термін експлуатації яких перевищує один рік, а їх первісна вартість за одиницю становить не менше 20 000 грн без ПДВ. Знос основних засобів нараховується один раз на рік, на дату балансу, яка визначається останнім робочим днем року. При цьому для

визначення строків корисного використання груп основних засобів використовуються Типові строки, встановлені в НП(С)БО та Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 23.01.2015 №11, з урахуванням особливостей окремих видів активів. Що стосується малоцінних необоротних активів, то знос нараховується в першому місяці їх введення в експлуатацію в розмірі 50% вартості, а решта 50% — у місяці вибуття. Запаси установи обліковуються відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 23.01.2015 №11, який містить методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору. Одиницею обліку запасів є кожне окреме найменування або однорідна група (вид), а відповідальність за зберігання товарно-матеріальних цінностей покладається на матеріально-відповідальних осіб. Для аналітичного обліку запасів використовуються типові форми, затверджені наказом Державного казначейства України від 18.12.2000 №130 зі змінами, що забезпечує систематизацію та контроль за обігом запасів у бюджетних установах.

Фінансові активи відображають як довгострокові, так і короткострокові активи державних цільових фондів та розпорядників бюджетних коштів. Витрати майбутніх періодів, у свою чергу, представляють собою витрати, здійснені у звітному періоді цими фондами чи розпорядниками, які повинні бути віднесені на витрати в майбутніх звітних періодах. Це можуть бути, наприклад, авансові платежі за оренду або передплата на журнали, газети та інші видання. На сьогоднішній день складання балансів здійснюється за методом нетто. Актив визнається та відображається в балансі за умови, що його оцінка може бути визначена достовірно, а також якщо в майбутньому очікується отримання економічних вигод від його використання. Якщо ж витрати на придбання або створення активу не відповідають цим умовам, вони не можуть бути включені до балансу і повинні бути відображені як витрати в звітному періоді, що відповідно показується у звіті про фінансові результати,

або ж у звіті про сукупний дохід. Таким чином, важливо дотримуватись принципів обліку для забезпечення точності фінансової звітності.

Зобов'язаннями визнаються та відображаються в балансі за таких умов, якщо:

- оцінка їх визначена достовірно;
- існує ймовірність у майбутньому зменшення економічних вигод за рахунок їх погашення [41, с.162].

Визнання статей балансу відповідно до національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності" представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Визнання статей балансу відповідно до НП(С)БОДС 101 "Подання фінансової звітності"

Складові балансу	Умови визнання
Актив	1. Його оцінка може бути достовірно визначена. 2. Очікується в майбутньому отримання економічних вигод, пов'язаних з його використанням
Зобов'язання	1. Його оцінка може бути достовірно визначена. 2. Існує імовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення
Власний капітал	Відображається в балансі одночасно з відображенням активів або зобов'язань, які призводять до його змін

Власний капітал формується та відображається в балансі одночасно з активами або зобов'язаннями, які викликають його зміни. Якщо витрати на придбання або створення активу не відповідають встановленим критеріям для визнання, вони не можуть бути включені до балансу, а замість цього відображаються у складі витрат звітного періоду в звіті про фінансові результати. Цей процес підкреслює важливість дотримання критеріїв визнання, оскільки він безпосередньо впливає на точність фінансової звітності. У свою чергу, правильне відображення фінансових результатів є критично важливим для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Оцінюють статті балансу у відповідності із національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Оцінка статей балансу

Статті балансу мають відображатися в балансі у грошовому виразі з використанням певної бази оцінки	
	Оцінка на дату складання балансу
Основні засоби	Включаються до підсумку балансу за їх залишковою вартістю, яка визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю і сумою нарахованого зносу
Нематеріальні активи	Включаються до підсумку балансу за їх залишковою вартістю, яка визначається як різниця між первісною (переоціненою) вартістю і сумою накопиченої амортизації
Запаси	Відображаються в балансі по найменшій із двох таких оцінок, як первісною вартістю чи чистою вартістю реалізації. По чистій вартості реалізації запаси показуються в тому випадку, якщо вони зіпсовані або їх ціна зменшилася, або якимось іншим способом свою первісно економічну очікувану вигоду втратили
Поточна дебіторська заборгованість	Включаються до підсумку балансу по чистій вартості, по якій може бути реалізованою. При цьому вона визначається за рахунок вирахування резерву сумнівних боргів із дебіторської заборгованості
Фінансові інвестиції	Включаються на дату балансу за справедливою вартістю
Фінансові інвестиції, які і обліковуються за методом і участі в капіталі	Відображаються на дату балансу за вартістю, яка визначається з урахуванням зміни загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування
Поточні зобов'язання	Відображаються в балансі у сумі погашення

Забезпечення наступних витрат і платежів	Відображаються за обліковою оцінкою ресурсів, необхідних для погашення відповідного зобов'язання
Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки	Відображаються у балансі за їх теперішньою вартістю

Також відповідно до наказу Міністерства фінансів України від 24 січня 2012 р. № 44 «Порядок складання бюджетної звітності розпорядниками одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» суб'єкт державного сектору складає наступні форми бюджетної звітності [11] :

- Звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д, № 2м);
- Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д, № 4-1м);
- Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень (форма № 4-2д, № 4-2м);
- Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3д, № 4-3м);
- Звіт про надходження і використання коштів, отриманих на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів (форма № 4-4д);
- Звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (позики міжнародних фінансових організацій) (форма № 4-3д.1, № 4-3м.1);
- Звіт про заборгованість за бюджетними коштами (форма № 7д, № 7м);
- Звіт про заборгованість за окремими програмами (форма № 7д.1, № 7м.1)

Всі перераховані нами форми фінансової звітності зображають одні і ті ж господарські операції за звітний період, інформацію минулого періоду, та

відображення основ облікової політики в різних аспектах, що дає можливість зробити детальний аналіз роботи установи.

2.2. Особливості формування балансу у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Основною інформацією для складання форми № 1 є дані з книги "Журнал-головна", що містять залишки на перше число звітного періоду, враховуючи проведену інвентаризацію. Важливо зазначити, що звітні дані балансу на початок року повинні відповідати даним балансу попереднього року на кінець. Бюджетна та фінансова звітність, яку складають одержувачі та розпорядники коштів, а також зведені звіти головних розпорядників бюджетних коштів, формуються в гривнях з копійками, навіть якщо операції здійснювалися в іноземній валюті. У таких випадках розпорядники бюджетних коштів складають форми звітності в національній валюті України за загальним порядком і подають їх до органів Державної казначейської служби України для консолідації.

Важливо, щоб у формі бюджетної та фінансової звітності були заповнені всі пункти, колонки та рядки. Якщо дані відсутні, незаповнені позиції слід перекреслити або заповнити нулями. Не дозволяється вносити додаткові статті або показники, а також використовувати коди економічної класифікації видатків, які не зазначені у відповідних формах звітності. Звіти подаються на електронних або паперових носіях у вигляді файлів зі звітними даними відповідно до вимог автоматизованої системи Державної фінансової служби України. Всі форми звітів повинні бути підписані головним бухгалтером та керівником установи, а зведену звітність підписують також головний бухгалтер і керівник установи вищого рівня. Без цих підписів звіти не будуть вважатися дійсними, що підкреслює важливість дотримання всіх вимог при їх складанні та поданні.

Згідно з формою обслуговування кошторисного запиту Державної казначейської служби України, звіт розпорядника бюджетних коштів підлягає перевірці на відповідність окремих даних звіту аналогічним показникам, відображеним в обліку казначейської служби. На кожній сторінці звіту обов'язково проставляється чіткий підпис, штамп або печатка Державної казначейської служби України, що підтверджує достовірність інформації. Казначейська віза засвідчує, що дані звітів бюджетних установ відповідають даним їх обліку і консолідовані у зведених звітах вищих бюджетних установ.

У випадках, коли бюджетні установи протягом звітного періоду зазнали реорганізації або змінили своє призначення відповідно до чинного законодавства України, вони повинні скласти фінансову звітність за весь звітний період і подати її в повному обсязі за новими призначеннями. При цьому, під час складання зведеного звіту вищестоящий орган аналізує всі звіти відповідного бюджетного органу, враховуючи наростаючий підсумок з початку року.

Основними показниками для формування та складання звітності у бюджетних установах є дані щодо кошторисних призначень, надходжень коштів у звітному періоді, касових видатків, а також інформація про кредиторську та дебіторську заборгованість, наявність фінансових і юридичних зобов'язань. Таким чином, основними джерелами для складання звітності слугують всі планові та бухгалтерські документи, які детально відображають стан обліку на звітну дату, що є важливим етапом у забезпеченні прозорості та точності фінансової звітності [16, с.98].

Порядок заповнення форм звітності в державному секторі затверджено наказом Мінфіну України від 28 лютого 2017 р. № 307 [9].

Подання фінансової та бюджетної звітності є важливим процесом, що супроводжується листом, у якому вказується перелік форм бюджетної та фінансової звітності, що подаються, а також кількість примірників кожної форми. У цьому ж листі слід зазначити форми, які не подаються через відсутність відповідних показників. При складанні звітів за формою № 2, що

стосується отримання та використання коштів по загальному фонду, а також відповідних форм № 4 для спеціального фонду і форми № 7 про заборгованість бюджетних установ, важливо підкреслити номер форми, за якою складається звіт. Крім того, необхідно вказати коди відомчої, програмної та тимчасової класифікації видатків державного бюджету або місцевих бюджетів. Особливо при складанні звітів за формою № 7 потрібно також зазначити назву загального чи спеціального фонду бюджету, за коштами якого ведеться звітність. Ці деталі є критично важливими для забезпечення точності та прозорості фінансової інформації, що в свою чергу підкреслює значення належної організації звітності в бюджетних установах.

Весь цикл бухгалтерського обліку, починаючи з виконання операцій і закінчуючи формуванням фінансової звітності, складається з кількох важливих етапів. Спочатку всі операції відображаються у первинних документах, що забезпечує їх належну фіксацію. Далі здійснюється аналіз кожної операції, її визнання та оцінка відповідно до вимог П(С)БО, а також відображення в регістрах бухгалтерського обліку, таких як відомості та журнали. Після цього проводиться внесення записів за результатами інвентаризації активів і зобов'язань до відповідних регістрів. Наступним кроком є перенесення даних у Головну книгу, що дозволяє зібрати всю інформацію в одному місці. Після цього відбувається закриття рахунків доходів та витрат, що є необхідним для підготовки фінансової звітності. На завершальному етапі складається оборотно-сальдовий баланс, після чого формується фінансова звітність, яка включає Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки. Таким чином, кожен з етапів є невід'ємною частиною загального процесу бухгалтерського обліку, що забезпечує точність і прозорість фінансової інформації [16].

Оборотно-сальдовий баланс є важливим документом, що містить перелік усіх рахунків підприємства з вказанням початкових залишків, оборотів за дебетом і кредитом, а також кінцевих залишків за звітний період. Цей баланс формується на основі даних Головної книги і слугує для звірки дебетових і

кредитових залишків, а також оборотів за звітний період. Він є основою для складання бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати. Важливо зазначити, що підприємство виконує більшість етапів обліку щомісяця або раз на квартал, за винятком етапу, що стосується інвентаризації.

Інвентаризація є ключовим етапом у процесі бухгалтерського обліку, оскільки вона дозволяє перевірити фактичні залишки активів і зобов'язань. Згідно зі статтею 10 Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність", періодичність проведення інвентаризації визначається власником або керівником підприємства, за винятком випадків, коли її проведення є обов'язковим відповідно до законодавства. Такі випадки регламентуються Положенням про інвентаризацію активів та зобов'язань, затвердженим наказом Міністерства фінансів України. Наприклад, інвентаризація є обов'язковою перед складанням річної бухгалтерської звітності, за винятком тих активів, інвентаризація яких проводилася не раніше 1 жовтня звітного року. Що стосується будівель та споруд, їх можна інвентаризувати раз на три роки, а бібліотечні фонди – раз на п'ять років.

Усі суми, які відображені в балансі, повинні бути підтверджені залишками за бухгалтерськими рахунками, що забезпечує достовірність фінансової інформації та підкріплює загальний процес обліку..

2.3. Автоматизація обліку для складання фінансової звітності

Раціональне управління вимагає своєчасного та оперативного обліку використання і надходження ресурсів, що неможливо здійснити без впровадження комп'ютерних технологій у бухгалтерський облік. Для вирішення цих завдань важливу роль відіграють інформаційні технології, які дозволяють ефективно використовувати обчислювальну техніку. Завдяки цьому формується система методів і способів, що забезпечують пошук, накопичення, збір, обробку та зберігання інформації. Цей підхід не лише спрощує процеси, але й суттєво підвищує їхню ефективність [43, с. 312].

Автоматизована форма бухгалтерського обліку відображає системний підхід до опису облікового процесу в умовах автоматизації, що залежить від вибраних моделей обліку, технічних засобів та програмного забезпечення. На основі цих варіантів здійснюються процедури отримання сукупності облікових записів, які слугують вихідною базою для складання аналітичних та синтетичних регістрів, а також формування бухгалтерського балансу і звітності. Методологічні правила та технологічні аспекти обробки інформації залишаються незмінними незалежно від використовуваної техніки, що підвищує ефективність бухгалтерського обліку. Для практичного впровадження цієї моделі необхідна подальша конкретизація в напрямку моделювання інформаційних процесів і алгоритмізації обробки даних на всіх етапах обліку.

Головною метою функціонування бухгалтерської інформаційної системи на підприємстві є забезпечення керівництва фінансовою інформацією для прийняття обґрунтованих рішень щодо вибору альтернативних варіантів використання ресурсів. В умовах застосування комп'ютерних бухгалтерських систем методологія обліку зазнає змін у різних напрямках: перебудовується система обліку, підвищується рівень управління, змінюється обліковий процес, а також відбуваються якісні та кількісні зміни в обліковому апараті та його функціях.

Сучасні комп'ютерні системи надають можливість зберігати та обробляти велику кількість однорідної інформації, отримувати паперові копії документів, виконувати складні математичні розрахунки і здійснювати вибірку інформації з великих масивів даних. Таким чином, без використання комп'ютерної техніки оперативний облік за надходженням і використанням запасів стає неможливим. Інформаційні технології відкривають нові можливості для пошуку, накопичення, збору, обробки та зберігання даних, що суттєво підвищує ефективність бухгалтерського обліку.

Застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерському обліку значно підвищує продуктивність праці бухгалтерів і суттєво покращує організацію облікового процесу на підприємстві. Однак для ефективного використання

комп'ютерних методів обробки облікової інформації необхідно чітко описати всі облікові процедури. У практиці автоматизоване оброблення даних може здійснюватися різними способами: шляхом придбання універсального програмного комплексу або окремого модуля з програмного забезпечення, розробкою спеціалізованої форми на замовлення управлінської інформаційної системи підприємства, а також використанням табличних процесорів працівниками для автоматизованого вирішення конкретних завдань у певній ділянці обліку. Без автоматизованої обробки економічної інформації ведення бухгалтерського обліку стає складним, а реєстри можуть виявитися незручними та громіздкими, що підвищує ймовірність виникнення помилок. На щастя, сучасні програмні продукти для обліку операцій із запасами в основному позбавлені цих недоліків, адже вони дозволяють оперативно отримувати інформацію про наявність запасів та їх реалізацію в будь-якому вираженні. У світлі цих змін, що пов'язані з переходом на ринкові відносини та міжнародні стандарти, а також з активним впровадженням комп'ютерних технологій, виникає необхідність у нових методичних і організаційних підходах до вирішення проблем обліку запасів [51, с.127].

Поліпшення ресурсопостачання на підприємстві значно залежить від впорядкування первинної документації, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, широкого впровадження типових уніфікованих форм, а також забезпечення чіткого порядку приймання, витрат і зберігання матеріалів, сировини та комплектуючих виробів. З метою покращення та автоматизації обліку у Відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради доцільно впровадити програму автоматизованого ведення бухгалтерського обліку «Дебет плюс». Ця програма дозволяє установі формувати велику кількість звітів і розрахунків, а також проводити економічний і фінансовий аналіз. Вартість і час, витрачені на складання форм, є мінімальними, що забезпечує задоволення потреб у інформації щодо обліку та аналізу надходжень і видатків, а також можливість

складання прогнозних розрахунків для ухвалення ефективних управлінських рішень у сфері бюджетування.

Автоматизована форма введення інформації передбачає одноразове внесення даних, яке частково контролюється програмним забезпеченням, а решта процесу виконується автоматично. Це забезпечує можливість перевірки повноти та точності заповнення реєстрів відповідно до нормативних вимог, швидкого виявлення помилок і надання рекомендацій щодо їх виправлення, що суттєво підвищує надійність та ефективність інформації. Однак впровадження інформаційних систем обліку супроводжується певними труднощами через віддаленість структурних підрозділів. Цю ситуацію можна покращити за допомогою комп'ютерної техніки та застосування корпоративних мереж і глобальної інформаційної мережі. Це дозволить керівникам підрозділів вносити необхідні дані відразу після завершення виконання технологічних операцій, що, в свою чергу, надасть працівникам бухгалтерії та головному бухгалтеру змогу миттєво отримувати інформацію про результати облікових процесів [45].

Умови реєстрації первинних даних у документах повинні забезпечувати персональну відповідальність облікового працівника за затвердження кожного документа та достовірність інформації, що в ньому міститься. Це можливо досягти через впровадження методів і засобів авторизації документів, реєстрацію спеціальної факсимільної інформації, а також повну ідентифікацію виконавців, затверджувачів і реєстраторів подій, що відбуваються в організації. Додатково, обмеження доступу до інструменту реєстрації дозволяє виявляти неавторизовані документи та випадки несанкціонованого використання, що запобігає реєстрації даних неавторизованими особами.

Автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку надає організації можливість формувати різноманітні звіти та розрахунки, а також здійснювати економічний і фінансовий аналіз її діяльності. При цьому витрати часу та коштів на підготовку цих форм є мінімальними, що дозволяє управлінському персоналу отримувати необхідну інформацію та виконувати прогнозні розрахунки для прийняття ефективних рішень у сфері бухгалтерського обліку.

Таким чином, рішення як методичних, так і організаційних питань має базуватися на використанні сучасних комп'ютерних технологій. Найбільш ефективною є організація вирішення таких завдань у рамках комплексної системи управління організацією, що забезпечує інтеграцію всіх процесів і підвищує їх ефективність.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ БУХГАЛТЕСЬКОГО БАЛАНСУ ВІДДІЛУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ ВИШНІВЕЦЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ

3.1. Аналіз показників динаміки та структури балансу

У сучасних умовах господарювання фінансовий стан підприємства є ключовим чинником, що забезпечує його активну діяльність і стійкий розвиток. Аналізуючи ринкові відносини в Україні, можна виділити ряд характерних особливостей, таких як зростаюча конкуренція, технологічні зміни у виробництві, комп'ютеризація обробки економічної та фінансової інформації, а також постійні нововведення в податковому законодавстві. Усе це супроводжується коливаннями відсоткових ставок і валютних курсів на фоні інфляції. У таких умовах керівництво підприємств стикається з численними викликами, пов'язаними зі стратегічним фінансовим розвитком, організацією управління фінансовими ресурсами та визначенням факторів, що сприяють фінансовій стійкості, що потребує детального аналізу фінансового стану компанії.

Оцінка активів підприємства дозволяє виявити абсолютні та відносні зміни в статтях балансу за певний період, а також простежити тенденції цих змін і проаналізувати структуру фінансових ресурсів. Важливим етапом у характеристиці фінансового стану є оцінка змін у структурі та складі майна підприємства протягом часу. Стабільність майнового стану можна вважати досягнутою, якщо фінансові ресурси раціонально вкладені в активи. Тому для аналізу майнового стану необхідно вивчити структуру та склад майна, а також джерела його утворення та причини змін.

Основні напрямки оцінки майнового стану підприємства включають визначення вартості всього майна на основі даних балансу, що є підсумком активу. Крім того, важливо встановити суму джерел утворення цього майна на певну звітну дату, яка відповідає підсумку пасиву балансу. Далі слід проаналізувати відхилення за кожним видом майна та джерелами його утворення, порівнюючи дані звітного періоду на кінець і початок аналізованого періоду. Цей процес дозволяє отримати чітке уявлення про динаміку фінансового стану підприємства та вжити необхідних заходів для його покращення [62, с.22].

Для проведення аналізу структурних змін необхідно не лише визначити в загальній валюті балансу питому вагу кожного виду майна, але й встановити причини змін, що відбулися в структурі активів та джерелах їх утворення. Цей аналіз дозволяє з'ясувати, на яку суму підприємство може покладатися на власні кошти та яку частину необхідно залучити через позики. Крім того, важливо оцінити, наскільки ефективно використовуються як власні, так і запозичені кошти. Завдяки цьому аналізу можна буде визначити надійність джерел фінансування та розробити рекомендації для забезпечення стабільних грошових надходжень у майбутньому.

Оцінка майна підприємства також дає змогу перевірити відповідність обраної стратегії використання коштів. Для розрахунків основних економічних показників майнового стану відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради використовуються дані з балансу установи (Додаток А, Б) та примітки до річного звіту. Результати проведеного аналізу представлені в таблиці 3.1, що дозволяє отримати чітке уявлення про фінансовий стан установи.

Динаміку, структуру і склад необоротних активів аналізованої установи наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Агрегований баланс відділу освіти, культури, молоді та спорту
Вишнівецької селищної ради

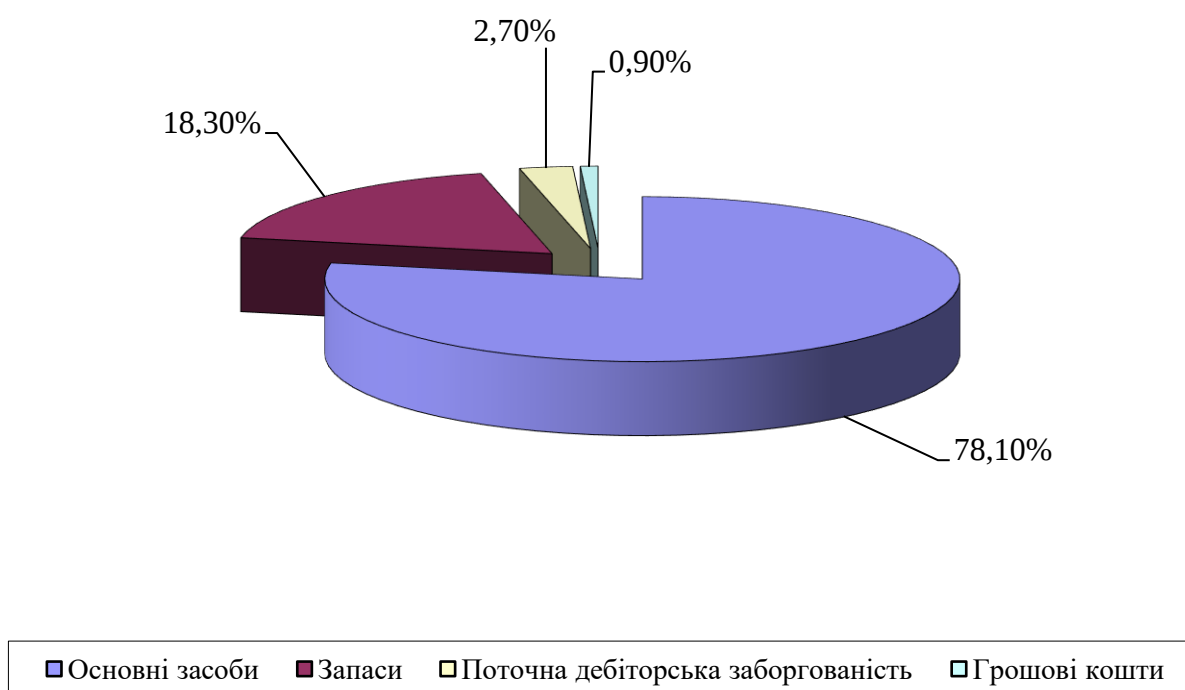
Показник	На початок 2023 року		На кінець 2023 року		Відхилення кінця року до початку		
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	Абсолютне, тис. грн.	темп приросту, %	у питомій вазі, в.п.
Актив							
1. Нефінансові активи	23031,7	98,4	29767	96,4	6735,3	129,2	-2,0
1.1. Основні засоби	19973,9	85,3	24121,1	78,1	4147,2	120,8	-7,2
1.2. Запаси	3057,8	13,1	5645,9	18,3	2588,1	184,6	5,2
2. Фінансові активи	374,2	1,6	1121,9	3,6	747,7	299,8	2,0
2.1. Поточна дебіторська заборгованість:							
– за розрахунками за товари, роботи, послуги		0,0	827,7	2,7	827,7		2,7
– за розрахунками із соціального страхування	6,6	0,0	2,8	0,0	-3,8	42,4	0,0
– інша поточна дебіторська заборгованість	81,7	0,3	11,7	0,0	-70	14,3	-0,3
2.2. Грошові кошти та їх еквіваленти	285,9	1,2	279,8	0,9	-6,1	97,9	-0,3
Всього майна	23405,9	100	30888,9	100	7483	132,0	0,0
Пасив							
1. Власний капітал	23371,8	99,9	30777,1	99,6	7405,3	131,7	-0,2
2. Зобов'язання	34,1	0,1	111,9	0,4	77,8	328,2	0,2
2.1. Поточні зобов'язання	34,1	0,1	111,9	0,4	77,8	328,2	0,2
– за платежами до бюджету	1,3	0,0	0,5	0,0	-0,8	38,5	0,0
– за розрахунками за товари, роботи, послуги	27,6	0,1	109,1	0,4	81,5	395,3	0,2
– за розрахунками з оплати праці	5,3	0,0	2,2	0,0	-3,1	41,5	0,0
Всього капіталу	23405,9	100	30888,9	100	7483	132,0	0,0

На кінець року загальна вартість майна установи збільшилася на 7483,0 тис. грн, що становить 32,0% у порівнянні з початком року, і досягла 30888,9 тис. грн. Це зростання відбулося як за рахунок нефінансових, так і фінансових активів. Проте варто зазначити, що одночасно зменшилися грошові кошти та поточна заборгованість за розрахунками із соціального страхування, а також інша поточна заборгованість. Найбільше зростання (в 1,8 рази) спостерігалось по запасах, а також з'явилася нова стаття активів — поточна заборгованість за

розрахунками за товари, роботи та послуги, яка на кінець 2023 року становила 827,7 тис. грн, хоча на початок року її не було.

Частка нефінансових активів у загальній вартості майна на кінець року склала 96,4%, що є зменшенням на 2,0 в.п. у порівнянні з початком року, головним чином через скорочення основних засобів. У той же час питома вага запасів зросла на 5,2 в.п. і досягла 18,3%. Зменшення питомої ваги спостерігалось в необоротних активах та запасах, де частка у загальній вартості майна знизилася на 0,1 в.п. та 0,7 в.п. відповідно. Ці зміни в структурі активів свідчать про необхідність подальшого аналізу фінансового стану установи та вироблення рекомендацій щодо оптимізації використання ресурсів.

Структура необоротних активів у 2023 році відображена на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Структура майна відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Майно установи можна класифікувати за належністю на власний і позиковий капітал. Важливим позитивним фактором є зростання власного капіталу на 31,7%, що свідчить про покращення фінансового стану. Однак, незважаючи на це, питома вага власних джерел формування майна зменшилася

на 0,2 в.п. до кінця року в порівнянні з початком року, що вказує на негативну тенденцію. Це зменшення сталося виключно за рахунок фінансового результату, оскільки довгострокові зобов'язання в установі відсутні.

Аналіз майнового стану дозволяє оцінити ефективність використання активів підприємства, дослідити процес оновлення основних засобів і устаткування, а також виявити потенційні можливості для підвищення ефективності їх використання. Для характеристики ступеня зносу основних засобів застосовується коефіцієнт зносу, який розраховується як відношення суми зносу основних засобів до їхньої первісної вартості. Цей показник допомагає зрозуміти, наскільки ефективно використовуються активи установи та які кроки необхідно взяти для їх оновлення [24, с.54].

Розрахунок коефіцієнта зносу основних засобів визначається за формулою:

$$K_{zn} = \frac{Зн}{Озн}, \quad (3.1)$$

де $Зн$ - сума зносу основних засобів;

$Озн$ - вартість основних засобів за первісною ціною.

Аналіз щодо стану основних засобів відображено у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Динаміка показників технічного стану основних засобів відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Показник	На початок року	На кінець року	відхилення (+,-)	
			Абсолютне	%
Вартість основних засобів за первісною ціною, тис. грн.	38780,6	45907,5	7127	118,4
Знос основних засобів, тис. грн.	18806,7	21786,4	2980	115,8
Основні засоби по залишковій вартості, тис. грн.	19973,9	24121,1	4147	120,8
Коефіцієнт зносу	0,48	0,47	-0,01	97,9
Коефіцієнт придатності	0,52	0,53	0,01	102,0

У відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради на кінець року коефіцієнт зносу становив 0,47, що є на 0,01 менше, ніж на

початку року. Це зменшення зумовлене тим, що темп зростання зносу перевищував темп зростання первісної вартості основних засобів. Водночас коефіцієнт придатності, який відображає частку основних засобів, придатних для експлуатації, показав позитивну динаміку: на початку року він становив 0,52, а на кінець року підвищився до 0,53. Це свідчить про те, що трохи більше половини основних засобів, а саме 53%, можуть бути використані установою в повному обсязі. Таким чином, аналіз показників зносу та придатності основних засобів дозволяє оцінити їх ефективність і виявити можливості для покращення використання активів.

Здійснимо аналіз складу основних засобів у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Склад активів у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Група основних засобів	На початок року		На кінець року		Абсолютне відхилення (+,-)	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	16560,8	42,7	17741,8	38,6	1181	107,1
Машини та обладнання	12099,3	31,2	13349,3	29,1	1250	110,3
Транспортні засоби	2274,2	5,9	5772,5	12,6	3498,3	253,8
Інструменти, прилади, інвентар	886,8	2,3	881,8	1,9	-5	99,4
Багаторічні насадження	28,3	0,1	28,3	0,1	0	100,0
Бібліотечні фонди	1881,6	4,9	1897,8	4,1	16,2	100,9
Малоцінні необоротні матеріальні активи	3487,7	9,0	4653,1	10,1	1165,4	133,4
Білизна, постільні речі, одяг та взуття	227,3	0,6	248,2	0,5	20,9	109,2
Інші необоротні матеріальні активи	1334,6	3,4	1334,6	2,9	0	100,0
Всього	38780,6	100	45907,5	100	7126,9	118,4

Як бачимо із табл. 3.3, найбільшу частку у складі основних засобів займають будівлі, споруди та передавальні пристрої, яка на кінець року при абсолютному збільшенні зменшилася на 4,1 в.п. за рахунок значного збільшення вартості основних засобів.

Відбулося також зменшення питомої ваги машин та обладнання на 2,1 в.п. при абсолютному збільшенні на 10,3%.

Отже видно що у 2023 році зростання відбулося по всіх складових основних засобів, окрім інструментів, приладів та інвентарю.

3.2. Коефіцієнтний аналіз показників балансу у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Для покращення рівня платоспроможності підприємства необхідно підвищити результати його комерційної та виробничої діяльності. Водночас надійний фінансовий стан, а отже, і платоспроможність та ліквідність підприємства значною мірою залежать від раціональної організації використання фінансових ресурсів. У цьому контексті доцільно проводити щоденний поглиблений аналіз використання та стану господарських засобів, які є в наявності у підприємства, оскільки інформаційною базою для такого аналізу слугують дані управлінського обліку. Оцінка фінансового стану підприємства з позиції короткострокової перспективи здійснюється через показники ліквідності та платоспроможності, які в загальному вигляді характеризують здатність підприємства своєчасно та в повному обсязі виконувати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями. Це дозволяє не лише зрозуміти поточний фінансовий стан, але й визначити напрямки для подальшого поліпшення [16, с.29].

Ліквідність балансу визначається рівнем покриття зобов'язань підприємства його активами, які можуть бути швидко перетворені на гроші в терміни, що відповідають строкам погашення цих зобов'язань. Для точного визначення ліквідності важливо провести порівняння підсумків за кожною групою активів і пасивів балансу. Ліквідність, в свою чергу, відображає здатність підприємства оперативно конвертувати свої активи в грошові кошти. При оцінці ліквідності аналізується достатність поточних (оборотних) активів

для покриття поточних зобов'язань, зокрема короткострокової кредиторської заборгованості.

Таким чином, ліквідність підприємства полягає у його спроможності швидко реалізувати активи та отримати за них гроші для виконання своїх зобов'язань. Це означає, що ліквідність можна оцінити через співвідношення високоліквідних активів, до яких належать грошові кошти, цінні папери та дебіторська заборгованість, до короткострокових зобов'язань. Підприємство вважається ліквідним, коли воно здатне реалізувати свої активи, отримати грошові кошти та погасити заборгованості перед постачальниками, банками, бюджетом за податками та обов'язковими платежами, а також перед працівниками за оплатою праці.

Оцінка ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку відношення вартості високоліквідних активів, таких як чисті отримані кошти, поточні фінансові інвестиції та дебіторська заборгованість за товари, роботи і послуги, до короткострокової заборгованості. Цей показник дозволяє зрозуміти, наскільки ефективно підприємство управляє своїми ресурсами для забезпечення своєї фінансової стабільності [23, с.92].

Для розрахунку показників ліквідності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради будемо користуватися його фінансовою звітністю за 2023 р. Визначатимемо значення на початок та кінець 2023 року.

1. Коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності) являється узагальнюючим показником ліквідності. Він показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань та розраховується як відношення поточних активів до поточних зобов'язань [5, с.98]:

$$K_{3л} = \frac{OA}{ПЗ} \quad (3.1)$$

де OA – поточні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Звідси коефіцієнт покриття (загальний коефіцієнт ліквідності) буде становити:

$$- 2022 \text{ рік: } K_{\text{зп}} = \frac{3432,0}{34,1} = 100,5 \text{ грн. / грн.};$$

$$- 2023 \text{ рік: } K_{\text{зп}} = \frac{5940,2}{111,9} = 53,1 \text{ грн. / грн.}.$$

Тому поточні кредиторські зобов'язання забезпечені поточними активами на 53,1 і значення знаходиться в задовільному значенні та рівень ліквідності є досить достатнім. Тобто 53,1 грн. поточних активів припадає на 1 грн. поточних зобов'язань та відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради в повній мірі має ліквідний баланс і у разі потреби підприємство зможе покрити свої поточні зобов'язання за рахунок поточних активів.

2. Коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності можна обчислити як відношення суми грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень і дебіторської заборгованості до поточної кредиторської заборгованості [36].

$$K_{\text{шл}} \frac{BA}{ПЗ}; \quad (3.2)$$

де ВА – високоліквідні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Звідси коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності буде становити:

$$- 2022 \text{ рік: } K_{\text{шл}}^{\text{н}} = \frac{374,2}{34,1} = 10,96 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$$

$$- 2023 \text{ рік: } K_{\text{шл}}^{\text{к}} = \frac{294,2}{111,9} = 2,63 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}$$

Отже, у 2023 році коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності в відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради становив 2,63 грн. на 1 грн. короткострокових зобов'язань. Це означає, що установа має можливість повністю розрахуватися за свою короткострокову кредиторську

заборгованість на 263%. Для порівняння, у 2022 році цей показник був значно вищим — 1096%, що свідчить про те, що установа могла забезпечити свої поточні зобов'язання високоліквідними активами в більшій мірі. Негативним моментом є те, що коефіцієнт проміжної ліквідності знизився в порівнянні з попереднім роком, що викликає певні занепокоєння щодо фінансової стабільності установи. Ця тенденція потребує детального аналізу, щоб зрозуміти причини зниження ліквідності та вжити необхідних заходів для покращення фінансового стану.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначають як відношення найбільш ліквідних активів до поточної кредиторської заборгованості підприємства:

$$K_{ал} \frac{\Gamma 3}{ПЗ}; \quad (3.3)$$

де $\Gamma 3$ – грошові засоби та їх еквіваленти;

$ПЗ$ – поточні зобов'язання.

Звідси коефіцієнт абсолютної ліквідності буде становити

$$- \text{2022 рік: } K_{ил}^n = \frac{285,9}{34,1} = 8,37 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$$

$$- \text{2023 рік: } K_{ил}^к = \frac{279,8}{111,9} = 2,50 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради у 2023 році склав 2,50 грн./грн., що значно перевищує нормативне значення в межах 0,2 - 0,25. Варто зазначити, що у 2022 році цей показник був ще вищим і становив 8,37 грн./грн. Таким чином, на момент складання балансу у 2023 році установа демонструє повну платоспроможність, що є надзвичайно позитивним сигналом для її фінансового стану. Це свідчить про стабільність та надійність у виконанні фінансових зобов'язань, що є важливим аспектом для подальшого розвитку.

4. Чистий оборотний капітал визначається як різниця між сумою поточних активів та сумою короткострокових зобов'язань підприємства.

Чистий оборотний капітал визначається за допомогою формули (3.4):

$$\text{ЧОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ}; \quad (3.4)$$

де ОА – поточні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Тому чистий оборотний капітал у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради становив

– 2022 рік: $\text{ЧОК}^{\text{п}} = 3432,0 - 34,1 = 3397,9$ тис. грн. ;

– 2023 рік: $\text{ЧОК}^{\text{к}} = 5940,2 - 111,9 = 5828,3$ тис. грн.

Тому як на початок 2023 року, так і на кінець 2023 року, у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради мало позитивне значення чистого оборотного капіталу, що свідчить про високий рівень ліквідності та який становив 5828,3 тис. грн.. на кінець року проти 3397,9 тис. грн.. на початок року. Це свідчить про ліквідність даної установи.

5. Характеризує ліквідність підприємства також показник маневреності власних оборотних коштів (капіталу, що функціонує). Він визначається як відношення грошових коштів до капіталу, що функціонує і розраховується за формулою (3.5):

$$K_{\text{м}} \frac{\text{ЧОК}}{\text{ВК}}; \quad (3.5)$$

де ЧОК – чистий оборотний капітал;

ВК – власний капітал.

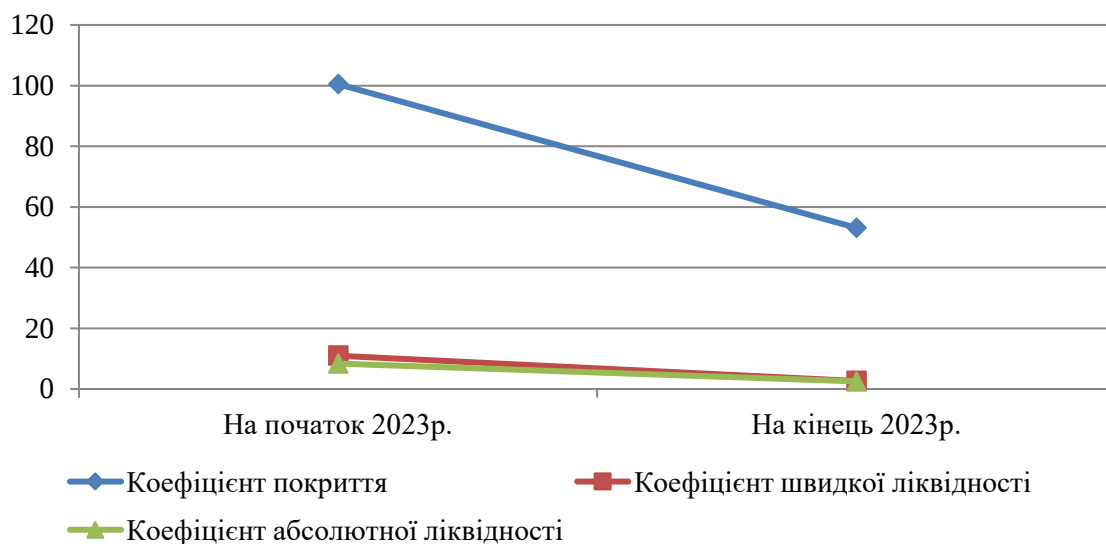
Тому коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів (капіталу, що функціонує) становитиме

– 2022 рік: $K_{\text{м}}^{\text{п}} = \frac{3397,9}{23371,8} = 0,145 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$

– 2023 рік: $K_{\text{м}}^{\text{к}} = \frac{5828,3}{30777,1} = 0,189 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}.$

Тому як на початок аналізованого періоду, так і на його кінець відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради мало не досить добрий фінансовий стан, так як коефіцієнт маневреності при обох розрахунках виявляється менше нормативного значення 0,3-0,4 грн./грн.

Відобразимо отримані дані на діаграмі (рис.3.2).

Рис. 3.2. Коефіцієнти ліквідності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Ліквідність можна охарактеризувати як здатність активів перетворюватися на гроші, а рівень ліквідності залежить від тривалості цього процесу. Аналізуючи відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради, можна стверджувати, що баланс цієї установи є ліквідним, оскільки більшість показників знаходяться на рівні або перевищують нормативні значення. Важливим аспектом фінансової стійкості підприємства є співвідношення власних і позикових коштів, яке визначає його перспективи. Під структурою капіталу розуміють це співвідношення, яке підприємство використовує у своїй господарській діяльності. Фінансова стійкість свідчить про незалежність від зовнішніх джерел фінансування, і в процесі аналізу розраховуються відповідні коефіцієнти. Для оцінки динаміки основних показників фінансової стійкості підприємства використовуються значення коефіцієнтів капіталізації, що детально наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Динаміка основних відносних показників фінансової стійкості відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Показники	2022р.	2023р.	Відхилення (+,-)
Коефіцієнт незалежності	0,998	0,996	-0,002
Коефіцієнт фінансової залежності	0,998	0,996	-0,002
Коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності	684,4	275,1	-409,3
Коефіцієнт співвідношення позикового і власного капіталу	0,0015	0,0036	0,0021

Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності, концентрації власного капіталу, K_a) відображає рівень незалежності фінансового стану установи від зовнішніх джерел фінансування. Цей показник також демонструє частку власних коштів (власного капіталу) у загальному обсязі фінансування установи, тобто у загальній сумі ресурсів, які були вкладені в активи даної організації [64, с.56].

Розраховується за формулою (3.6):

$$K_n = \frac{BK}{A}; \quad (3.6)$$

де BK – власний капітал;

A – підсумок балансу.

Звідси коефіцієнт незалежності становитиме

$$\text{– на початок 2023р: } K_n^p = \frac{23371,8}{23405,9} = 0,998 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$$

$$\text{– на кінець 2023р: } K_n^k = \frac{30777,1}{30888,9} = 0,996 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}.$$

Тому бачимо, що у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради має повністю стабільну структуру капіталу, в якому переважає власний капітал, так як коефіцієнт незалежності що на початок 2023 р., що на кінець 2023 року $>0,5$.

2. Коефіцієнт фінансової стабільності характеризує забезпеченість заборгованості власними коштами і показує частку власного капіталу і довгострокових зобов'язань в загальній сумі джерел засобів підприємства. Нормативне значення становить більше 1. Визначається за формулою (3.7):

$$K_{\phi c} = \frac{BK+ДЗ}{A}; \quad (3.7)$$

де ВК – власний капітал;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

А – підсумок балансу.

Так як на аналізованому підприємстві відсутні довгострокові зобов'язання, то коефіцієнт фінансової стійкості співпадає з коефіцієнтом незалежності, а саме:

$$\text{– на початок 2023р: } K_{\phi c}^n = \frac{23371,8+0}{23405,9} = 0,998 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$$

$$\text{– на кінець 2023р: } K_{\phi c}^k = \frac{30777,1+0}{30888,9} = 0,996 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}.$$

Як ми бачимо, як на початок 2023 р., так і на кінець 2023 року, стабільне фінансове положення установи так як його значення майже 1.

3. Коефіцієнт фінансування показує частку діяльності, яка здійснюється за рахунок власних коштів підприємства. Нормативне значення більше 1. Даний коефіцієнт розраховуємо за допомогою формули (3.8):

$$K_{\phi} = \frac{BK}{ПК}; \quad (3.8)$$

де ВК – власний капітал;

ПК – позиковий капітал.

Звідси коефіцієнт фінансування становитиме

$$\text{– на початок 2023р: } K_{\phi}^n = \frac{23371,8}{34,1} = 684,4 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$$

$$\text{– на кінець 2022р: } K_{\phi}^k = \frac{30777,1}{111,9} = 275,1 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}.$$

Аналізована установа має фінансування за рахунок власних коштів як на початок 2023 року так і на кінець даного аналізованого періоду. Це свідчить про те, що відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради має діяльність, яка здійснюється за рахунок власного капіталу.

4. Коефіцієнт фінансової залежності характеризує залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Нормативне значення цього показника менше 0,5. Розрахуємо даний показник за формулою (3.9):

$$K_{\phi z} = \frac{ПК}{ВК}; \quad (3.9)$$

де ПК – позиковий капітал;

ВК – власний капітал.

Звідси коефіцієнт фінансової залежності становитиме

$$- \text{на початок 2023р: } K_{\phi z}^n = \frac{34,1}{23371,8} = 0,0015 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}};$$

$$- \text{на кінець 2023р: } K_{\phi z}^k = \frac{111,9}{30777,1} = 0,0036 \frac{\text{грн.}}{\text{грн.}}.$$

Дані свідчать, що у відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради відсутня фінансова залежності від позикових коштів на початок і на кінець 2023 року. Коефіцієнт фінансової залежності був <0,5.

Отже, відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради має оптимальну структуру капіталу. При цьому довгострокові зобов'язання відсутні. Більшість коефіцієнтів, що характеризують структуру капіталу мають нормативне значення. Дефіцит грошових коштів підприємству не загрожує, так як діяльність виконується за рахунок власного капіталу.

3.3. Аналіз основних економічних показників діяльності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Для розрахунків основних економічних показників діяльності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради використовуються дані з Балансу установи (Додаток А,Б), Звіт про фінансові результати (Додаток В,Д) за 2021-2023 роки. Результати аналізу представлені в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Аналіз основних економічних показників діяльності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради за 2021-2023рр.

п/п №	Показник	Роки			Відхилення	
		2021	2022	2023	2023/2021, (+,-)	2023/2021, %
1	Бюджетні асигнування	88943,5	88444,7	95323,6	6380,1	107,2
2	Доходи від надання послуг (виконання робіт)	1472,9	1257,5	1340,7	-132,2	91,0
3	Доходи від продажу активів	12,4	7,9	0	-12,4	0,0
4	Доходи від необмінних операцій	3,8		1885,2	1881,4	496,1раз
5	Усього доходів	90432,6	89710,1	98549,5	8116,9	109,0
6	Витрати на виконання бюджетних програм	88275,4	87284,3	96579,5	8304,1	109,4
7	Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	1469,6	1179,1	1346,9	-122,7	91,7
8	Інші витрати	12,3	2,7	3,6	-8,7	29,3
9	Витрати за необмінними операціями	15,0	21,7	2,8	-12,2	18,7
10	Усього витрат	89763,3	88487,8	97941,6	8178,3	109,1
11	Профіцит/дефіцит за звітний період	669,3	1222,3	607,9	-61,4	90,8

Аналіз даних, представлених у таблиці 3.5, дозволяє зробити висновок про те, що в період з 2021 по 2023 рік спостерігався профіцит доходу в розмірі 607,9 тис. грн., який у 2023 році зменшився на 61,4 тис. грн., або на 9,2%. Доходи формувалися переважно за рахунок бюджетних асигнувань, які зросли на 6380,1 тис. грн., що становить 7,2%, і досягли в 2023 році 95323,6 тис. грн.

Водночас доходи від надання послуг та виконання робіт знизилися на 9,0%, склавши 1340,7 тис. грн. Витрати на реалізацію бюджетних програм також зазнали змін, збільшившись на 8304,1 тис. грн., або на 9,4%, досягнувши 96579,5 тис. грн. Детальніше витрати за елементами відображені в таблиці 3.6, що дозволяє глибше зрозуміти структуру фінансування та розподілу ресурсів.

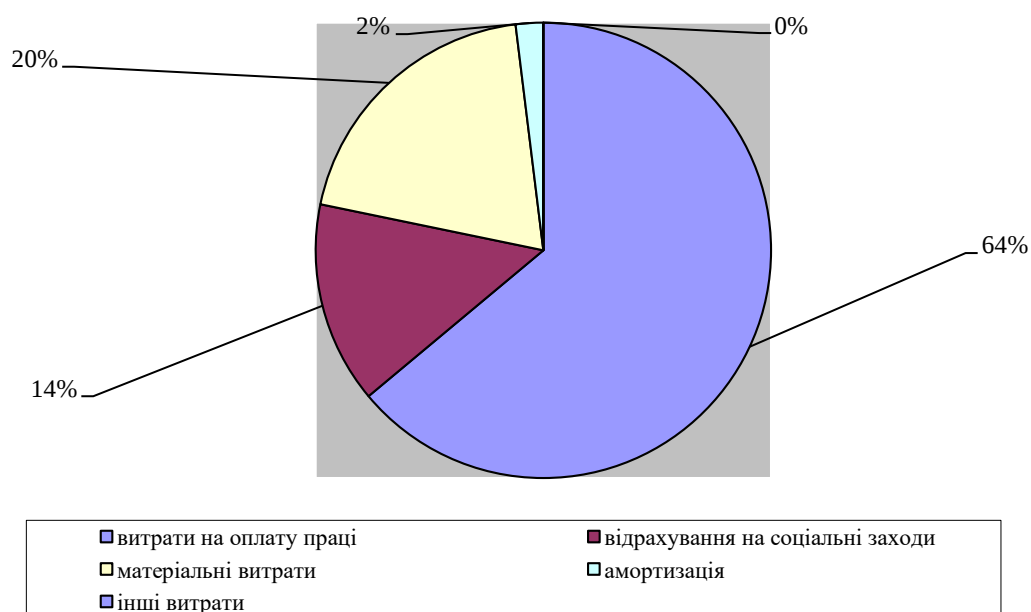
Таблиця 3.6

Аналіз витрат за елементами відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради за 2021-2023рр.

Показник	Роки			Відхилення	
	2021	2022	2023	2023/2021, (+,-)	2023/2021, %
Витрати на оплату праці	65418,4	62806,6	62615,0	-2803,4	95,7
Відрахування на соціальні заходи	14344,2	14206,1	14017,8	-326,4	97,7
Матеріальні витрати	8354,0	11003,8	19395,0	11041	232,2
Амортизація	1628,4	446,9	1898,6	270,2	116,6
Інші витрати	3,6	2,7	12,3	8,7	341,7
Усього витрат	89748,6	88466,1	97938,7	8190,1	109,1

Із таблиці 3.6 потрібно відзначити, що збільшення витрат відбулося по всім елементам витрат, окрім витрат на оплату праці та відрахувань на соціальні заходи. Найбільше зросли, у 2,3 рази, матеріальні витрати.

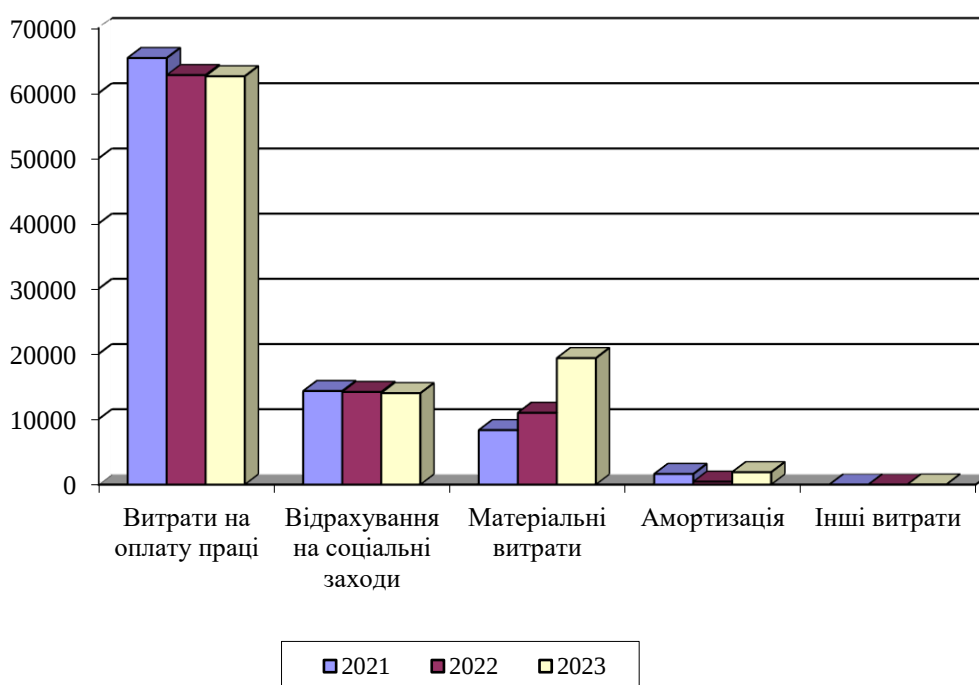
Структуру витрат за елементами відобразимо на рис.3.3.

Рис. 3.3. Структура витрат за елементами відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Аналіз структури витрат показує, що основна частина витрат спрямовується на оплату праці (64%) та відрахування на соціальні заходи (14%).

Динаміка та структури витрат за 2021-2023рр. по відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради відображена на рис. 3.4.

Рис. 3.4. Структура витрат за елементами відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради

Аналізуючи динаміку витрат відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради за 2021-2023 роки, можна відзначити, що найбільшу частку в загальних витратах займали витрати на оплату праці з відрахуваннями. Однак, незважаючи на це, ця стаття витрат щороку демонструвала тенденцію до зменшення, в той час як матеріальні витрати, навпаки, зростали. Ці зміни свідчать про поступову трансформацію структури

витрат, що потребує детального аналізу для кращого розуміння фінансової політики та пріоритетів у сфері освіти та культури.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Основні принципи складання фінансової звітності викладені в НП(С)БО 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затвердженому Наказом Міністерства фінансів України від 7 лютого 2013 року № 73, із змінами та доповненнями. Баланс, як основна форма фінансової звітності, є звітом про фінансовий стан підприємства, що відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал. Національний стандарт встановлює єдину форму звітності для всіх підприємств, що може обмежувати демократичні начала та ініціативу керівництва, а також не завжди враховує інтереси власників. Проте існує ряд правил, які регламентують надання інформації, зокрема статті балансу повинні розміщуватися залежно від ліквідності — або в порядку зростання, або в порядку спадання. Метою фінансової звітності є задоволення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які покладаються на неї як на основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень. При цьому інформація, що міститься в балансі, повинна бути суттєвою та повністю розкритою. Фінансова звітність є бухгалтерською звітністю, яка містить дані про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємств за звітний період. Важливе значення для отримання достовірної інформації у фінансовій звітності, що забезпечує прийняття економічних управлінських рішень, мають умови визнання статей балансу та правила їх оцінки. Ці аспекти формують основу для подальшого розгляду специфіки фінансової звітності в умовах сучасного бізнес-середовища.

У цьому контексті розглянуто організацію складання звіту про фінансовий стан за формою №1, а також наведено порядок побудови балансу, що дозволяє без особливих труднощів заповнювати його, використовуючи інформацію з балансових рахунків синтетичного обліку. Важливо відзначити, що територіальні громади є неоднорідними за своїми соціальними та іншими

ознаками. Наприклад, відділ освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради був утворений Вишнівецькою селищною радою Збаразького району Тернопільської області на строк її повноважень і виконує важливу роль у забезпеченні розвитку відповідних сфер на місцевому рівні.

Бухгалтерський облік доходів і витрат бюджетної установи являє собою впорядковану систему збору, реєстрації й узагальнення інформації в грошовому вираженні про майно, зобов'язання установи та їхній рух. Це здійснюється шляхом суцільного, безперервного й документального обліку всіх господарських операцій. Використання автоматизованих систем сприяє покращенню організації документообігу, оформленню документів і загалом організації діловодства на підприємстві.

Рациональне управління вимагає своєчасного оперативного обліку використання та надходження ресурсів, тому застосування комп'ютерних технологій у бухгалтерії стає необхідним. Інформаційні технології допомагають вирішити ці проблеми, оскільки вони забезпечують ефективний пошук, накопичення, збір, обробку та зберігання інформації. Автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку надає організації можливість формувати велику кількість звітів і розрахунків, а також здійснювати економічний і фінансовий аналіз її діяльності. Таким чином, впровадження сучасних технологій у бухгалтерський облік є важливим кроком для підвищення ефективності управління.

Сьогодні організації стикаються з різкими змінами на економічних ринках і значною нестабільністю зовнішнього середовища. В таких умовах досягнення високої ефективності діяльності стає складним завданням, що вимагає від них наявності абсолютної фінансової стійкості. Оцінка майнового стану підприємства дозволяє визначити абсолютні та відносні зміни певних статей балансу за аналізований період, а також відслідковувати тенденції цих змін і структуру фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз діяльності відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради свідчить про ліквідність його балансу, оскільки

більшість показників перебуває на рівні або перевищує нормативні значення. Структура капіталу даної установи є оптимальною, при цьому відсутні довгострокові зобов'язання. Більшість коефіцієнтів, що характеризують структуру капіталу, відповідають нормативним значенням. Дефіцит грошових коштів не загрожує підприємству, оскільки його діяльність фінансується за рахунок власного капіталу.

Динаміка витрат відділу освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради за 2021-2023 роки показує, що найбільшу частку у витратах займають витрати на оплату праці з відрахуваннями, які щороку зменшуються, в той час як матеріальні витрати зростають. Ці зміни в структурі витрат можуть свідчити про адаптацію установи до нових умов функціонування.

Важливим аспектом діяльності установи є організація охорони праці, яка включає всі заходи, спрямовані на забезпечення здоров'я та безпеки працівників. Забезпечення охорони праці у відділі освіти, культури, молоді та спорту Вишнівецької селищної ради є критично важливим для підтримки здоров'я співробітників і підвищення ефективності та продуктивності установи в цілому.

На бюджетних підприємствах розмір витрат на охорону праці визначається в колективному договорі, при цьому враховуються фінансові можливості конкретної організації. Це важливий аспект, оскільки він дозволяє адаптувати умови праці до реальних ресурсів підприємства, що, в свою чергу, сприяє забезпеченню безпеки та здоров'я працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будько О.В. Класифікація обліково-аналітичної інформації з метою інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. Інноваційна економіка. 2015. № 1 (56). С. 207–212.
2. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / В. М. Краєвський, О. П. Колісник, Н. В. Гуріна та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 388 с.
3. Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики. Підручник / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко, Т. І. Партин, О. І. Тивончук. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 416 с.
4. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І. Основи цивільного захисту: Навч. посібник. Львів, «ЛВК», 2015. 384 с.
5. Васільєва Л. М., Бондарчук Н. В., Міньковська А. В. Економічна сутність процесу реалізації як об'єкту бухгалтерського обліку. Modern Economics. 2021. № 29. С. 35–39. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.V29\(2021\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.V29(2021)-06) (дата звернення 04.11.2024)
6. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. Київ: Каравела, 2008. 548 с.
7. Голячук Н. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством. Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 408–410.
8. Гречко А. В., Гречухін А. С. Оцінка ефективності виробничої діяльності підприємства. Ефективна економіка. 2016. №1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2016/44.pdf (дата звернення 16.10.2024).
9. Данилюк М.О. Метошоп І.М., Войтків Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В. Економічний аналіз: навч. посіб. ІФНТУНГ: Івано-Франківськ. 2018. 316с.
10. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава: РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

11. Живко З. Б. Системний підхід до управлінського процесу підприємства: інформаційні технології та взаємодія підсистем безпеки. Науковий вісник ЛДУВС. Серія економічна. 2013. Вип. 1. С. 230–237.
12. Жиглей І. В., Лайчук С. М. Раціоналізація документообігу під час організації бухгалтерського обліку. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2020. Вип. 1 (45). С. 17-23.
13. Загородній А. Г. Система обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2007. № 5 (76). С. 94–102.
14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 28.10.2024).
15. Королук Т. Сутність, значення та обліково-інформаційне забезпечення процесу контролінгу / Т. Королук, С. Співак // Галицький економічний вісник. — Т. : ТНТУ, 2022. — Том 78-79. — № 5-6. — С. 58–64.
16. Королук Т., Співак С., Капустяк Р. Організаційні аспекти бухгалтерського обліку на підприємстві. Галицький економічний вісник. 2024. Том 89. № 4. С. 63-69. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.04.063
17. Лобода Н. О., Чабанюк О. М. Бухгалтерський облік: навчальний посібник. Київ : Алерта, 2022. 224 с.
18. Ляхович Г. І., Зарудна Н. Я., Кундеус О. М., Яковець Т. А. Облік і правове забезпечення господарських процесів підприємства: навчальний посібник. Тернопіль: КРОК, 2017. 343 с.
19. Нагайчук В. В. Обліково-аналітичне забезпечення як основне джерело інформації для прийняття управлінських рішень. Економіка АПК. 2010. № 1. С. 25-27.

20. Насібова О. В., Шипенко А. А. Методичні підходи фінансового аналізу підприємства. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. 2019. Вип. 206 «Економічні науки». С. 35-44.
21. Оляднічук Н. В., Підлубна О. Д. Обліково-аналітичне забезпечення економічної діяльності суб'єкта підприємництва. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. Випуск 33. Частина 2. С. 16-21.
22. Осадча Г. Г., Темчишина Ю. Л., Насідзе Д. Облік готової продукції та його науково-методичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 16. С. 894–898.
23. Основи бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В.К. Орлова та ін. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2021. 232 с.
24. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 23.10.2023).
25. Правдюк Н. Л., Коваль Л. В., Коваль О. В. Облікова політика підприємств: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 47 с.
26. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 20.10.2023).
27. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12> (дата звернення: 15.11.2024).
28. Ратинський В.В., Співак С.М. Синькевич Н.І. Розвиток економічного аналізу в Україні в контексті цифрової економіки. Електронний журнал "Ефективна економіка". - №7. 2023. С. 1-16.
29. Рязанова Н. О. Бухгалтерський облік : навчально-методичний посібник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. 287 с.

30. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2004. 654 с.
31. Скаско О. І. Організація обліку процесу реалізації готової продукції. Формування ринкової економіки в Україні: збірник наук. праць Львівського національного університету імені І. Франка. Львів, 2019. №41. С. 382–390.
32. Співак С. Діджиталізація процесів бухгалтерського обліку [Електронний ресурс] / Сергій Співак, Діана Панчишин, Михайло Скочиляс, Катерина Яремчук // Соціально-економічні проблеми і держава. — 2021. — Вип. 2 (25). — С. 113-119. — Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21ssmpbo.pdf>
33. Співак С., Корлюк Т., Дерейчук О. Організаційні аспекти та інформаційне забезпечення процесу формування звітності підприємств. Галицький економічний вісник. 2024. Том 87. № 2. С. 116-121. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2024.02.116
34. Стручок В.С. Безпека в надзвичайних ситуаціях. Методичний посібник для здобувачів освітнього ступеня «магістр» всіх спеціальностей денної та заочної (дистанційної) форм навчання. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022. 156 с.
35. Ткаченко Н. М. Теорія бухгалтерського обліку : підручник. Друге видання, доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2020. 192 с.
36. Чабанюк О.М., Лобода Н.О. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2023. 212 с.
37. Чайка Т. Ю., Лошакова С. Є., Водоріз С.Я. Розрахунок коефіцієнтів ліквідності за балансом, урахування фінансових і виробничих особливостей підприємства під час здійснення коефіцієнтного аналізу ліквідності. Економіка і суспільство. 2018. № 15. https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/139.pdf (дата звернення: 15.11.2024).

- 38.S. Spivak, I. Spivak and S. Krepych, "Estimating the Competitiveness Level of Enterprises Based on the Functional Effectiveness Model," *2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2020, pp. 662-665, doi: 10.1109/ACIT49673.2020.9208969.
- 39.S. Spivak, S. Krepych, I. Spivak, R. Brukhanskyi and U. Tkach, "Analysis of Tax Burden in Ukraine in the Context of European Integration," *2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2021, pp. 385-388, doi: 10.1109/ACIT52158.2021.9548630.
- 40.S. Spivak, T. Korolyuk, I. Spivak, S. Krepych, B. Nita and R. Brukhanskyi, "Construction of a Conceptual Model of the Accounting and Analytical System of Report Formation Under IFRS," *2023 13th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Wrocław, Poland, 2023, pp. 206-210, doi: 10.1109/ACIT58437.2023.10275676.
- 41.T. Korolyuk, S. Spivak, B. Seniv, M. Stetsko, M. Horodetskyi and A. Ivanova, "Advantages of Blockchain for Efficient Electronic Documents Flow in the Enterprise Accounting System," *2024 14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Ceske Budejovice, Czech Republic, 2024, pp. 434-438, doi: 10.1109/ACIT62333.2024.10712495.
- 42.Yekimov S., Sokoly I., Korolyuk T., Masenko A., Grankina N. Building the potential of an agricultural enterprise. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science 677(2), 022075, 2021.